

УДК 378

Безбародзька Ганна Мікалаеўна

Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Жамчужненскі яслі-сад», аг. Жамчужны, Рэспубліка Беларусь, anna.bezborodko@mail.ru

МЕТАД ПРАЕКТАЎ У ДАШКОЛЬНОЙ АДУКАЦЫІ

У артыкуле разглядаюцца асноўныя падыходы да разумення сутнасці метаду праектаў, асаблівасці яго выкарыстання ў адукацыйнай практыцы. Аўтарам прадстаўлена абагульненне вопыту рэалізацыі праектаў у адукацыйным працэсе, пачынаючы з тэарэтычных падстаў і заканчваючы ўласнымі прыкладамі.

Ключавыя словы: праект; метада праекта; праектная дзейнасць; дашкольная адукацыя; адукацыйны працэс.

Bezborodko Anna Nikolaevna

Zhemchuzhny Nursery-kindergarten, ag. Zhemchuzhny, Belarus, anna.bezborodko@mail.ru

PROJECT METHOD IN PRESCHOOL EDUCATION

The article discusses the main approaches to understanding the essence of the project method, the features of its use in educational practice. The authors are presented with a summary of the experience of implementing projects in the educational process, starting with theoretical foundations and ending with their own examples.

Key words: project; project method; project activity; preschool education; educational process.

Уводзіны. У наш час ужо з ранняга дзяцінства кожнае дзіця павінна мець магчымасць атрымання якаснай адукацыі і ўсебаковага развіцця здольнасцяў, каб у далейшым плённа ўдзельнічаць у грамадскім жыцці. Дашкольная адукацыя з'яўляецца неад'емнай часткай і першым звяном у адзінай сістэме бесперапыннай адукацыі, дзе адбываецца станаўленне асноў асобы.

Дашкольнае дзяцінства — час першаснай сацыялізацыі асобы. У гэты перыяд дзіця робіць першыя крокі ў пазнанні навакольнага асяроддзя, набывае вопыт жыцця ў грамадстве. Далучэнне да сацыяльнага свету патрабуе ад педагога не толькі майстэрства, ведаў дзяцей, але і ўласнага перажывання, яўна выражаных адносін. Эфектыўнасць працэсу далучэння шмат у чым залежыць ад таго, якімі сродкамі і метадамі, інструментамі карыстаецца педагог. Рахэнне гэтай праблемы звязана з распрацоўкай і ўкараненнем новых эфектыўных педагогічных тэхналогій, якія спрыяюць інтэлектуальнаму, творчаму, маральнаму, сацыяльнаму развіццю падростаючага пакалення [1, с. 2].

Інавацыйныя тэхналогіі навучання набываюць у адукацыі ўсё большую папулярнасць і запатрабаванасць. З дапамогай новых адукацыйных тэхналогій адукацыйны працэс становіцца цікавейшым і больш даступным выхаванцам. Яны развіваюць у дзяцей самастойнасць, уменне весці дыялог, выказваць свае меркаванні і з павагай адносіцца да меркаванняў іншых. У іх колькасць даследчыкі, вучоныя і перадавыя практыкі справядліва ўключаюць метада праектаў, які валодае не толькі адукацыйным, але, галоўнае, і асобым выхоўваючым патэнцыялам.

Такім чынам, для авалодвання інавацыйнымі тэхналогіямі навучання мы пачалі вывучэнне і ўкараненне метаду праектаў у сваёй працы. Для гэтага мы паставілі перад сабой мэту: увесці метада праектаў у адукацыйны працэс. Зыходзячы з мэты былі пастаўлены задачы: вывучыць метадычную літаратуру па праблеме метаду праектаў у дашкольнай адукацыі; распрацаваць і ўкараніць метада праектаў у сваёй рабоце з дзецьмі дашкольнага ўзросту; распрацаваць кансультацыю для педагогаў.

Асноўная частка. Пры вывучэнні метадычнай літаратуры было выяўлена, што праект — гэта комплекс узаемазвязаных мерапрыемстваў, накіраваных на дасягненне выразна пазначанай мэты ў плыні заданага перыяду часу з арыентацыяй на выразныя патрабаванні да якасці канкрэтнага выніку ва ўмовах актыўнага ўзаемадзеяння са знешнім асяроддзем.

Метада праектаў — гэта сукупнасць прыёмаў, дзеянняў і працэдур у пэўнай паслядоўнасці для вырашэння пастаўленых мэты і задач, асабіста значнага для выхаванца і аформленага ў выглядзе чаканага канчатковага [2, с. 71].

Праектная дзейнасць — гэта дыдактычны сродак актывізацыі пазнавальнага і творчага развіцця дзіцяці і адначасова фарміраванне асобасных якасцяў дзіцяці.

Шэраг вучоных (Т. А. Даніліна, М. Б. Зуйкова, Л. С. Кіселёва, Т. С. Лагода) разглядаюць праектную дзейнасць як варыянт інтэгрыраванага метаду адукацыі дашкольнікаў, як спосаб арганізацыі педагогічнага працэсу, заснаванага на ўзаемадзеянні педагога і выхаванца, як паэтапную праектную дзейнасць па дасягненні пастаўленай мэты [3, с. 30].

Перад педагогамі стаіць наступная задача: ужо ў дашкольным узросце закладваць пазіцыі самастойнасці, актыўнасці, ініцыятыўнасці ў пошуку адказаў на пытанні, зборы інфармацыі, эксперыментаванні і прымяненні атрыманых ведаў, уменняў і навыкаў у гульнях і практычнай дзейнасці. Як паказвае адукацыйная практыка, такую магчымасць дае метада праектаў, або практнае навучанне. Ён дазваляе педагогам пашырыць адукацыйную прастору, надаць яму новыя формы і дае магчымасць развіцця творчага, пазнавальнага мыслення дзіцяці [4, с. 3].

Веды, якія дзеці набываюць адчас рэалізацыі праекта, становяцца здабыткам іх асабістага вопыту. Выкарыстоўваючы праект як форму сучаснай развіваючай дзейнасці дзяцей, мы арганізуем выхаваўча-адукацыйны працэс цікава, творча, прадуктыўна. Таму метада праектаў мы вырашылі ўжываць і ў сваёй рабоце. За перыяд карыстання метадам праектаў мы знаёміліся з праектамі, якія друкаваліся ў навукова-метадычным часопісе дашкольнай адукацыі «Пралеска».

Праект «Мая сям'я» П. Кавалец, настаўнік-дэфектолаг першай кваліфікацыйнай катэгорыі, яслі-сад № 31 г. Барысава Мінскай вобласці. Навукова-метадычны часопіс дашкольнай адукацыі «Пралеска», № 3, сакавік 2015 года.

Праект «Пакаёвыя расліны» Г. Жук, намеснік загадчыка па асноўнай дзейнасці, Дашкольны цэнтр развіцця дзіцяці г. п. Карэлічы Гродзенскай вобласці. Навукова-метадычны часопіс дашкольнай адукацыі «Пралеска», № 3, сакавік 2016 года.

Праект «Мінскі метрапалітэн» Е. Валынчык, выхавальнік дашкольнай адукацыі вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі, яслі-сад № 393 г. Мінска. Навукова-метадычны часопіс дашкольнай адукацыі «Пралеска», № 7, ліпень 2017 года.

Праект «Беларуская народная цапка» Н. Чадовіч, выхавальнік дашкольнай адукацыі вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі, яслі-сад № 4 г. Крычэва Магілёўскай вобласці. Навукова-метадычны часопіс дашкольнай адукацыі «Пралеска», № 6, чэрвень 2018 года.

У дашкольнай адукацыі метада праектаў разглядаецца як адзін з варыянтаў інтэграцыі адукацыйных галін на аснове адзінага праекта. Асаблівасцю праектнай дзейнасці ў дашкольнай сістэме адукацыі з'яўляецца тое, што дзіця яшчэ не можа самастойна знайсці супярэчнасць у навакольным свеце, сфармаваць праблему, вызначыць мэту. Таму ў выхаваўча-адукацыйным працэсе дашкольнай адукацыі праектная дзейнасць носіць характар супрацоўніцтва, у якім прымаюць удзел дзеці і педагогі ўстановы дашкольнай адукацыі, рэальнай дапамогі і падтрымкі дзіцяці і педагогу ў працэсе работы над праектам, але і стаць непасрэднымі ўдзельнікамі адукацыйнага працэсу, абагаціць свой педагогічны вопыт, выпрабаваць пачуццё датычнасці і задавальнення ад сваіх поспехаў і поспехаў свайго дзіцяці.

За перыяд ужывання метаду праектаў у сваёй рабоце з 2016 па 2020 год мы распрацавалі і ўкаранілі шэсць праектаў:

- для 2-й малодшай групы на тэму «Мая сям'я» (2016);
- для 2-й малодшай групы на тэму «Лес — багацце краіны» (2017);
- для 2-й малодшай групы на тэму «Рэкі і азёры краіны» (2017);
- для 2-й малодшай групы на тэму «Жывёлы Беларусі» (2018);
- для 2-й малодшай групы на тэму «Беларускі фальклор» (2018—2019);
- для сярэдняй групы на тэму «Прафесіі — рамясло ад істокаў» (2020).

Тэма праекта вызначалася або па гадавой задачы нашай установы адукацыі, або інтарэсамі дзяцей. Пасля вызначэння тэмы выхавальнікам вызначаліся: тып і тэрмін рэалізацыі праекта: кароткатэрміновы — адзін месяц; доўгатэрміновы — тры месяцы або адзін навучальны год; мэта і задачы праекта; меркаваныя вынікі для дзяцей, бацькоў, выхавальніка; рэсурснае забеспячэнне і матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне.

Пасля рашэння ўсіх арганізацыйных пытанняў складаўся план рэалізацыі праекта, які ўключаў тры асноўныя этапы: падрыхтоўчы, асноўны, заключны.

У падрыхтоўчы этап праекта ўваходзілі: вывучэнне неабходнай літаратуры, падрыхтоўка тэматычных заняткаў і мерапрыемстваў, збор і распрацоўка неабходных гульняў, знаёмства і збор неабходнай мастацкай літаратуры, неабходнага тэатра па казках, апытанне дзяцей па тэме.

Асноўны этап праекта дзяліўся на часткі: або па тыднях, або па месяцах. Кожная частка ўключала ў сябе заняткі, гульні, гутаркі, чытанне мастацкай літаратуры, тэатры, пазнавальна-практычную дзейнасць, экскурсіі па тэме праекта.

У заключны этап праекта ўваходзілі: абагульняючыя заняткі, забавы, буклеты для бацькоў, афармленне кніг або фотагазеты, або альбома па тэме праекта, паўторнае апытанне дзяцей, аналіз апытання, аналіз і ацэнка работы па рэалізацыі праекта, падвядзенне вынікаў.

Метада праектаў патрабуе ад педагога пастаяннай увагі, дапамогі і суправаджэння на кожным этапе рэалізацыі. Так, у рабоце з дзецьмі малодшага дашкольнага ўзросту педагог выкарыстоўвае падказкі, наводныя пытанні. Дзецям старэйшага дашкольнага ўзросту мы прапануем больш самастойнасць.

- Парады педагогам па працы над праектам:
- глыбако вывучыць тэматыку праекта;
  - пры складанні сумеснага плана работы з дзецьмі над праектам падтрымліваць дзіцячую ініцыятыву;
  - зацікавіць кожнае дзіця тэматыкай праекта, падтрымліваць яго дапытлівасць і ўстойлівую цікавасць да праблемы;
  - ствараць гульнявую матывацыю, абапіраючыся на цікавасць дзяцей і на іх эмацыянальны водгук;
  - уводзіць дзяцей у праблемную сітуацыю, даступную для іх разумення і з апорай на дзіцячы асабісты вопыт;
  - тактоўна разглядаць усе прапанаваныя дзецьмі варыянты рашэння праблемы: дзіця павінна мець права на памылку і не баяцца выказацца;
  - выконваць прынцып паслядоўнасці і рэгулярнасці ў рабоце над праектам;
  - у ходзе работы над праектам ствараць атмасферу сатворчасці з дзіцем, выкарыстоўваючы індывідуальны падыход;
  - развіваць творчае ўяўленне і фантазію дзіцей;
  - творча падыходзіць да рэалізацыі праекта;
  - арыентаваць дзяцей на выкарыстанне назапашаных назіранняў, ведаў, уражанняў;
  - ненадакучліва далучаць бацькоў да сумеснай работы над праектам, ствараючы радасную атмасферу.

Заклучэнне. Метад праектаў заўсёды арыентаваны на самастойную дзейнасць дзяцей: індывідуальную, парную, групавую, якую яны выконваюць на працягу пэўнага адрэзку часу. Ён заўсёды прадугледжвае вырашэнне некаторай праблемы, якое суправаджаецца, з аднаго боку, выкарыстаннем сукупнасці разнастайных метадаў, сродкаў навучання, з другога — неабходнасцю інтэгравання ведаў, уменняў прымяняць веды з розных галін навукі, тэхнікі, тэхналогіі, творчых абласцей. Вынікі выкананых праектаў павінны быць «якія адчуваюцца». Калі гэта тэрэтычная праблема, то канкрэтнае яе рашэнне, калі практычная — канкрэтны вынік, гатовы да выкарыстання (на занятку, ва ўстанове адукацыі, у рэальным жыцці). Калі гаварыць пра метады праектаў як пра педагогічную тэхналогію, то гэтая тэхналогія прадугледжвае сукупнасць даследчых, пошукавых, праблемных метадаў, творчых па самой сваёй сутнасці.

Спецыфікай выкарыстання метаду праектаў у дашкольнай практыцы з'яўляецца тое, што даросламу неабходна «наводзіць» дзіця, дапамагаць выяўляць праблему або правакаваць яе ўзнікненне, выклікаць да яе цікавасць і «ўцягваць» дзіця ў сумесны праект, пры гэтым не перашчыраваць з апекай і дапамогай бацькоў. Удзел у практнай дзейнасці для дзяцей з'яўляецца спосабам задавальнення пазнавальнай актыўнасці, сродкам рэалізацыі і развіцця творчых здольнасцяў. Сумесная праектная дзейнасць дапамагае бацькам асвоіць некаторыя педагогічныя прыёмы, неабходныя ў сямейным выхаванні; аб'ектыўна ацэньваць магчымасці сваіх дзяцей і супрацоўнічаць з імі як з раўнапраўнымі партнёрамі. Метад праектаў дазваляе перайсці ад традыцыйнай перадачы ведаў да актыўных метадаў адукацыі. Метад праектаў у рабоце з дашкольнікамі — гэта аптымальны, інавацыйны і перспектывны метады, які павінен заняць сваё годнае месца ў сістэме дашкольнай адукацыі.

Спіс цытаваных крыніц

1. Метод проектов для любознательных дошкольников / О. Шевцова [и др.] // Прелеска. — 2009. — № 6. — С. 2.
2. Полат, Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие / Е. С. Полат. — М. : Академия, 2005. — 272 с.
3. Любимова, Ю. С. Метод проектов как оригинальная педагогическая технология: исторический опыт и современная практика реализации / Ю. С. Любимова, Е. В. Миранкова // Вестн. МГИРО. — 2015. — С. 30.
4. Касьяник, Е. Л. Метод проектов: от теории к практике [Электронный ресурс] / Е. Л. Касьяник. — Режим доступа: http://ripo.unibel.by/assets/masterstvo_online/docs/5/5_20.pdf. — Дата доступа: 20.12.2020.

УДК 378

Виноградова Алина Николаевна

Областное государственное бюджетное учреждение дополнительного профессионального образования «Рязанский институт развития образования», Рязань, Российская Федерация, Институт художественного образования и культурологии Российской академии образования, Москва, Российская Федерация, ndo.grupp3@yandex.ru

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГОВ РЯЗАНСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье рассматриваются некоторые аспекты научно-исследовательской работы Рязанского института развития образования по проблеме индивидуализации образовательного процесса средствами художественного воспитания дошкольников в условиях непрерывного повышения квалификации педагогов; раскрываются этапы и механизмы самостоятельного педагогического